

СУТНІСТЬ ТА НАРОДНОГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

**ЛИСЕНКО Д.О., СТУДЕНТКА*,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Безготівковим грошовим обігом називають загальну сукупність платежів та розрахунків, які здійснюються без використання готівкових коштів, які, в свою чергу, використовуються при формуванні загальної маси доходів населення (одержання зарплати, пенсій, стипендій тощо) і при витраті даних доходів [1]. В сфері народного господарства вищезазначені види оборотів зв'язані воедино функціональними особливостями та задачами, через виконання яких проявляється їх сутність, що, як наслідок, призводить до утворення єдиного грошового обігу. Вихідним пунктом організації готівкових і безготівкових платежів є банк. В процесі кругообігу в банку готівковий і безготівковий обіги переміщуються і взаємно функціонують одне з одним. Гроші на поточних рахунках є частиною безготівкового обігу, виплата ж, наприклад, заробітної плати – це частина готівкового обороту грошей [2].

Класифікація безготівкових розрахунків певним чином відбувається за наступними ознаками [3]:

- за обсягом розрахунків (розрахунки за товари й послуги, розрахунки по нетоварних операціях (платежі в бюджет, по позичкових операціях і т.д.);
- за місцем проведення розрахунків (внутрішньодержавні (міські та іногородні), міждержавні);
- за способом платежу (гарантовані, негарантовані, платежі шляхом списання коштів з рахунку, платежі шляхом заліку взаємних вимог, платежі з відстрочкою);
- за способом реалізації продукції (прямі розрахунки (між постачальниками й покупцями), транзитні розрахунки (за участю проміжних ланок).

Головними принципами, які лежать в основі організації безготівкових розрахунків в сучасних умовах є [4]:

- кошти зберігаються на рахунках у банку;
- платежі між підприємствами через банки здійснюються в безготівковому порядку; між населенням і підприємством – також у

---

* Науковий керівник – Даниленко В.В., асистент

безготівковому або наявному порядку;

– платежі після відвантаження товарів або надання послуг проводяться по безготівковому розрахунку, одночасно з ними, або по передплаті;

– розрахунки проводяться за згодою платника; при порушенні умов договору платник може відмовитися;

– платежі здійснюються лише при наявності достатніх коштів на рахунках;

– зарахування коштів на рахунок одержувача проводиться після списання коштів з рахунків платника.

Формування безготівкового обігу, з точки зору його народногосподарського значення для населення, проявляється в виникненні кредитних (в Україні в основному дебетових) карток, одержанням споживчого кредиту, поліпшенням технічного забезпечення роботи банків та диверсифікації сервісного асортименту, який пропонується населенню банками. З економічної точки зору найвагомішими перевагами обслуговування відносин банк-населення безготівковими розрахунками є скорочення обсягів праці й витрат часу [5].

До основних видів безготівкових розрахунків з населенням відносять:

- перерахування з рахунків підприємств на рахунки населення;
- перерахування страховки, пенсій, допомоги;
- перерахування коштів, що належать населенню, з рахунку одного підприємства на рахунок іншого підприємства;
- перерахування з рахунків населення на рахунки торговельних та ін. аналогічних організацій;
- видача позичок на споживчі потреби;
- списання коштів у вигляді відсотків за кредити та інші послуги.

Література.

1. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг: [Навчальний посібник] / В. Д. Лагутін. – Київ: Товариство "Знання", 1998. – 169 с.
2. Лайко П.Т. Фінанси АПК: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / П.Т. Лайко, Ю. Г. Ляшенко. – Київ: Діло, 2000. – 225 с.
3. Полозенко Д.В. Механізм безготівкових розрахунків в умовах ринку / Д. В. Полозенко. // Фінанси України. – 1996. – № 5. – С. 13-16.
4. Алексійчук В. А. Гроші та кредит в системі відтворення АПК / В.А. Алексійчук. – Київ: АУ, 1999. – 383 с.
5. Гальчинський А.С. Теорія грошей. Навчально-методичний посібник / А. С. Гальчинський. – Київ: Основи, 1998. – 413 с.